

Banska Bystrica: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2024. S. 85-92.

3. Bragina, Natalia and Sophia Lubensky. Eponyms as Cultural Key Words and Their Lexicographic Description in English and Russian. *Proceedings of the Tenth EURALEX International Congress, EURALEX 2002/* Braasch, A. and Povlsen C. (eds)., Copenhagen, Denmark, August 13-17, 2002. Denmark: Center for Sprogteknologi. Vol. I. 419-427.

Навчання французької мови як іноземної (FLE) крізь призму міжкультурного підходу

Лещук Г.В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри романо-германської філології та професійної комунікації
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна
e-mail: h.v.leshchuk@gmail.com*

Дидактика французької мови як іноземної (FLE) покликана підготувати учня до різноманітних комунікативних взаємодій і водночас сформувати в нього розуміння інших соціальних груп, етносів і культур. Визначаючи за мету набуття учнем міжкультурних компетенцій, вона орієнтує процес навчання на різноманітні соціальні взаємодії. Сучасний учень FLE має засвоїти такі компетентності, які виявляються саме у соціальній взаємодії, де постійно здійснюється узгодження між лінгвістичною та культурною метою.

Культурний вимір навчання іноземної мови тривалий час залишався недостатньо врахованим. Лише з появою комунікативного підходу цілі навчання іноземних мов зазнали суттєвих змін, головною метою навчання стало не стільки засвоєння мови, скільки здатність оперувати мовою в автентичних ситуаціях спілкування. Прагнення підвищити ефективність комунікації спонукало прихильників комунікативного підходу глибше усвідомити учнем значення культури, носієм якої він є, та його уявлень про культуру мови, яка вивчається. У цьому контексті формується стратегія, яка полягає у необхідності

цілеспрямовано вводити культурний компонент у навчання і водночас максимально супроводжувати учня у процесі його культурного занурення.

Саме цей підхід стимулював подальший розвиток міжкультурних студій, позиціонуючи культуру як систему цінностей, моделей поведінки та соціальних норм, що регулюють життя індивідів і груп. Як зазначає Л. Порше (L. Porcher): «Культура є тією невидимою структурою, яка регулює будь-який обмін повідомленнями та визначає процес інтерпретації висловлювань» [5].

Таким чином, починаючи з 1980-х років, у дидактиці іноземних мов поступово формується новий парадигмальний підхід, що поєднував мовний і культурний виміри в єдину систему. Цей процес збігається з еволюцією концепцій Ради Європи, зокрема з розробкою Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR), у яких підкреслюється взаємозалежність мови, культури та комунікативної діяльності.

Науковці цього періоду (Д. Кост (D. Coste), М. Абдалла-Прецейль (M. Abdallah-Pretceille) [4] акцентують увагу на тому, що навчання мов передбачає усвідомлення учнем культурних відмінностей та рефлексії над власними уявленнями і стереотипами щодо інших культур. Культура перестає бути лише набором цивілізаційних знань про країну мови, що вивчається, а стає динамічним простором взаємодії, в якому учень виступає як активний інтерпретатор. Такий дидактичний підхід відходить від протиставлення «своє-чуже» і розглядає навчання як процес міжкультурного посередництва, що створює простір, в якому формується нова компетентність – компетентність посередника між культурами [3]. Відповідно, у сучасному освітньому контексті викладач FLE стає не лише носієм знань про мову, але й фасилітатором міжкультурного діалогу, а навчальний процес – простором розвитку міжкультурної свідомості.

Міжкультурна компетентність розуміється як здатність ефективно й етично взаємодіяти з представниками інших культур, спираючись на знання, уміння, установки й особистісні якості, що забезпечують розуміння культурних

відмінностей і запобігають міжкультурним конфліктам. При цьому йдеться не лише про здатність розуміти представника іншої культури, а й про готовність переглядати власні культурні орієнтири.

У практиці FLE міжкультурна компетентність реалізується через кілька компонентів:

- 1) знання про соціокультурні контексти, символічні системи, норми поведінки;
- 2) уміння спостерігати, інтерпретувати, порівнювати, виступати посередником;
- 3) ставлення (емпатія, толерантність, відкритість, саморефлексія).

Таким чином, навчання в контексті міжкультурного підходу – не лише передача знань, а й формування особистості, здатної до критичної культурної свідомості, яка вбачає у відмінностях не перешкоду, а джерело взаємного збагачення.

У парадигмі міжкультурного підходу викладач французької мови виконує роль медіатора між різними культурними системами. Його завдання полягає не у простій передачі знань, а у створенні педагогічного простору, де учні можуть зіставляти, інтерпретувати й осмислювати культурні відмінності. При цьому викладач має:

- 1) сприяти розвитку критичного мислення щодо власних культурних уявлень;
- 2) заохочувати руйнування стереотипів;
- 3) використовувати автентичні матеріали, що відображають сучасне соціокультурне життя франкомовного світу;
- 4) організувати навчальні ситуації, в яких учні взаємодіють як культурні суб'єкти, а не лише як мовні виконавці [3].

За таких умов педагог стає архітектором діалогу культур, у якому процес навчання виходить за межі лінгвістичної компетенції, набуваючи гуманістичного й соціального виміру.

Таким чином, упродовж останнього десятиліття спостерігається поступове утвердження культурної складової як повноцінного об'єкта викладання та навчання FLE, адже кожен контакт між двома мовними системами неминуче передбачає взаємодію двох культурних систем, які можуть істотно відрізнятись одна від одної. Сьогодні вивчення іноземної мови разом з її культурою розглядається як процес постійного переосмислення уявлень учня про відповідну культуру. Це передбачає усвідомлення власних культурних репрезентацій і відкриття власних культурних особливостей через контакт з іншою мовою та культурою. в Україні міжкультурна компетентність реалізується через формування толерантності, прагнення до етнічної ідентичності представників різних культур, прийняття та поваги всіх громадян, незалежно від етнічної приналежності та релігії [1].

На сучасному етапі культурна перспектива істотно розширилася і стала логічним продовженням бачення, закладеного комунікативним підходом. Таким чином, дидактика мов і культур постає як наукова галузь, що поєднує різні теоретичні концепції з метою надати викладачу оптимальні інструменти для формування в учня цілісної мовної особистості. У цьому контексті провідною стає концепція підходу через контакт, яка домінує в сучасній дидактиці мов. Завдання викладача полягає у поступовому формуванні в учня міжкультурної компетентності, спираючись на власні знання й досвід. Такий підхід спрямований на вивчення впливу контакту з іноземною культурою на особистість учня: розвиток культурної відкритості та толерантності, подолання стереотипів, глибше усвідомлення власної культурної ідентичності.

Дидактика французької мови як іноземної пройшла складний шлях від структурного до комунікативного, а відтак – до міжкультурного підходу, у якому культура постає не як доповнення до мови, а як її невід'ємний змістовий і ціннісний компонент. Формування міжкультурної компетентності є нині ключовою метою навчання FLE, адже саме вона забезпечує реальну

комунікативну ефективність і сприяє вихованню особистості, здатної діяти у багатомовному та багатокультурному середовищі.

Отже, культурна компетентність поступово почала розглядатися як компонент комунікативної компетентності, тобто здатність індивіда передбачати потенційні непорозуміння, долати культурні бар'єри та інтерпретувати поведінку інших людей у світлі його власних цінностей і норм. Велике значення культури у процесі навчання французької мови як іноземної є незаперечним – як у контексті ефективного спілкування в реальних ситуаціях, так і в аспекті інтелектуального збагачення та виконання соціальних завдань. У сучасній дидактиці FLE міжкультурний підхід набув концептуального оформлення: вивчення мови передбачає зустріч і взаємодію культур, що неминуче формує нову ідентичність – міжкультурну.

Література:

1. Баранцова І., Надольська Ю. Міжкультурний підхід до вивчення іноземних мов. *Науковий вісник. Серія: Педагогіка*. 2022. № 28. Том 1. С. 7–12.
2. Abdallah-Preteceille M. Apprendre une langue, apprendre une culture. *Cultures pédagogiques*. 1998. № 360. P. 49.
3. Beacco J-C. *Les dimensions culturelles des enseignements de langue*. Paris, Hachette Livre, 1995. P. 12.
4. Manaа G. L'enseignement/apprentissage du français langue étrangère et la quête d'une nouvelle approche avec les autres cultures. *Synergies Algérie*. 2009. №4. P. 209–216.
5. Porcher L. Cultures invisibles. In *Le Français dans le Monde – recherches et applications*, 1996. P. 126–129.